

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах загострення конкуренції на ринку та постійного зростання вимог споживачів, перед підприємствами постає завдання підвищення конкурентоспроможності, що надає змогу адаптуватися до нових умов ринку та тримати лідерство. Особливо ця проблема стала актуальною для України із підписанням угоди з ЄС, що посилила конкуренцію на українському ринку [4, с.5]. Саме з цією метою підприємства розробляють в довгостроковій перспективі стратегії щодо запровадження інновацій у свою діяльність.

Аналіз літературних джерел дозволяє стверджувати, що підходів до трактування поняття «інноваційний розвиток підприємства» у вітчизняній та зарубіжній літературі існує чимало, кожне з них враховує особливості функціонування економіки певної країни та власну позицію науковця. Однак, найбільш повною мірою сутність даного поняття розкрив О. Адаменко, який тлумачить інноваційний розвиток підприємства, як діяльність підприємства, що спирається на постійний пошук нових методів та засобів задоволення споживачьких потреб та підвищення ефективності господарювання; розвиток, що передбачає розширення меж інноваційної діяльності та впровадження інновацій в усі сфери діяльності підприємства [1, с.28].

Головною умовою для забезпечення інноваційного розвитку підприємства є наявність інноваційного потенціалу. Під поняттям «інноваційний потенціал підприємства» в економіці прийнято розуміти сукупність характеристик підприємства, які визначають його здатність здійснювати діяльність щодо створення і практичного використання нововведень [1, с.138]. Таким чином виділяють чотири типи інноваційного потенціалу підприємств: з високими, середніми, низькими та нульовими інноваційними можливостями. Кожен з цих типів інноваційного потенціалу відрізняється рівнем забезпеченості власними ресурсами, тобто джерелами покриття витрат на впровадження інновацій [1, с.139]. За даними Державної служби статистики України станом на 2019 рік інноваційна діяльність промислових підприємств фінансувалася здебільшого за рахунок: власних коштів підприємств, становило 87,7 % від загальної кількості коштів, які були витрачені на впровадження інновацій; коштів державного бюджету, що склало 3,9%; коштів інвесторів-нерезидентів - 0,3%; коштів інших джерел - 8,11% [2, с.21].

За умови сприятливого інноваційного потенціалу та інноваційного клімату у державі, підприємства починають реалізовувати власні інноваційні стратегії результатом яких є поява інновацій (нововведень). Інновації можна класифікувати за декількома критеріями. Наприклад, за видом діяльності розрізняють: технологічні, виробничі, економічні, торговельні, управлінські та соціальні інновації [3, с.13]. У сучасних умовах, що склалися в Україні, постійно зростає частка інноваційно зацікавлених підприємств, проте зменшується частка впровадження технологічних інновацій, що зумовлено збільшенням попиту на інновації, що спрямовуються на нові способи ефективної організації робочого процесу та розвиток нових відносин між підприємствами. У той же час збільшується попит на маркетингові інновації, які впливають на оформлення та презентацію товарів підприємств, що у свою чергу призводить до збільшення обсягів продажів [4, с.5]. Слід зазначити, що на збільшення інноваційно активних підприємств також впливає стрімкий розвиток науково-технічного прогресу, розвиток інформаційних технологій, які є невід'ємними складовими успішного впровадження інновацій.

Активізація інноваційної діяльності українських підприємств розпочалася із 2012 року, адже забезпечення сталого розвитку суспільства та національної економіки загалом можливе лише із впровадженням інновацій. Інноваційні процеси сприяють зростанню виробництва, як наслідок збільшується ВВП, підвищується продуктивність праці, посилюється інвестування у виробничу сферу [4, с.6]. Станом на 2019 рік інноваційну діяльність здійснювали 782 промислових підприємства, що від загальної кількості підприємств склало 13,8%. Загалом інноваційно активні підприємства здійснювали наступні види діяльності: придбання машин, обладнання та програмного забезпечення - 64,7%; внутрішні та зовнішні НДР - 24,4%; придбання зовнішніх знань - 4,5%; інші роботи - 20,6% підприємств. Опрацювання аналітичного матеріалу дало змогу виявити кількість промислових підприємств, які

проводили інноваційну активність за сферами економічної діяльності станом на 2019 рік, результати відображено на рисунку 1.

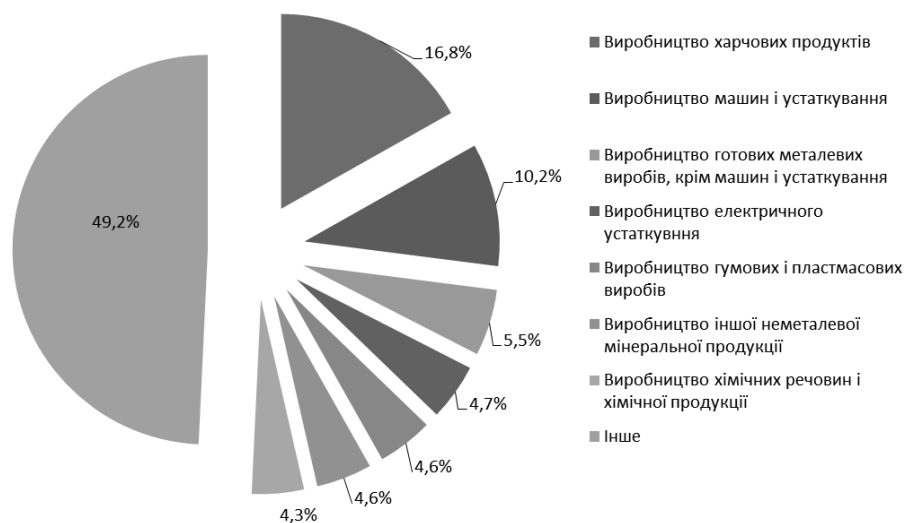

Рисунок 1 - Структура інноваційно активних промислових підприємств за видами економічної діяльності
Джерело: [2, с. 19]

Тобто протягом 2019 року найбільше інноваційно активних підприємств з'явилося у сфері виробництва харчових продуктів - 16,8% та у сфері виробництва машин та устаткування - 10,2%. Якщо порівняти показники інноваційної активності підприємств у 2019 році із відповідними станом на 2018 рік, то частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості інноваційних підприємств скоротилася, однак кількість інноваційно активних підприємств зростає з 777 од. у 2018 році до 782 од. У 2019 році проводили інноваційну діяльність 13,8% загальної кількості промислових підприємств, у 2018 році - 15,6%, при цьому більшість з них витрачали кошти на купівлю обладнання, машин і програмного забезпечення [2, с.38].

Отже, забезпечення стабільного інноваційного розвитку підприємств в Україні повинно стати одним із пріоритетних напрямків діяльності держави, тому що успішне впровадження інновацій здатне забезпечити конкурентні переваги України на міжнародній арені. Також впровадження нововведень позитивно впливатиме на економіку держави загалом, адже підвищення конкурентоспроможності національних виробників, призведе до зростання реального ВВП. Тому інноваційний розвиток підприємств є основою, що здатна визначити ефективний вектор економічного розвитку, пріоритетних напрямків діяльності, оптимізації витрат, перспектив підвищення позицій на ринку, підвищення якості продукції, забезпечення конкурентоспроможності і, як наслідок, подальшому розвитку національної економіки. З метою вирішення проблеми щодо збільшення інноваційної активності підприємств, державі необхідно створювати системи заохочення підприємницької діяльності, особливо малого підприємництва, адже саме вони є каталізаторами інноваційної діяльності, бо мають можливість швидко впроваджувати та проводити тестування нововведень, також їм притаманний швидкий перехід від стадії інноваційної ідеї до інноваційного продукту, що не характерно для великих підприємств [4, с.6]. Позитивним фактором впливу на діяльність підприємств, що впроваджують інновації, може стати введення податкових канікул або оподаткування за нульовою ставкою прибутку.

Література:

1. Микитюк П. П., Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Скочилиас С. М. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник. Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
2. Писаренко Т.В., Кваша Т. К., Рожкова Л.В., Коваленко О.В. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь. К: УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.
3. Гуторов О. І., Ярута М. Ю, Сисоєва С. І. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. Харків: Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, 2019. 227 с.
4. Ворона А. В. Інноваційна активність підприємств як перспектива розвитку національної економіки України. *Ефективна економіка*. 2020, №3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/157.pdf (дата звернення 25.03.2021).